

CO PÍŠÍ JINDE

Praha 21. století se zase vrací k řece
Rozhovor redaktora **Martina Weisse** s architektem **Romanem Kouckým**, vedoucím Kanceláře metropolitního plánu Prahy přinesly Lidové noviny.

Jak podle vás Praha obstála při povodních?

Praha podle mého názoru, jak jsem to měl možnost sledovat i z médií, tyto povodně zvládla, skoro bych řekl lidově, „s prstem v nose“. Zkušenost z roku 2002 byla evidentně natolik silná, že přestože tato povodeň přišla mnohem rychleji, vyšla z toho Praha velmi pozitivně. To, že se zároveň rozvodnily dva přítoky Vltavy, bylo nemilé. Každá přírodní katastrofa je specifická. Člověk vždy bude muset reagovat okamžitě.

Proč je obtížné ochránit zoologickou zahradu?

Protože ve chvíli, kdy se začne Vltava zavírat do užšího koryta, tak se začne zvyšovat hladina v Holešovicích, v Karlíně i na Starém Městě.

V Troji byla zatopena také čistička odpadních vod a má tam stát i nová, projektovaná. Nejde postavit jinde?

Dost dobře ne, jinak byste musel ty splašky čerpat do výšky. A taky musí být na území Prahy. Diskusi o tom, že by mohla být na území Středočeského kraje, si nedovedu představit.

Když se v 19. století urbanizoval Karlín a Holešovice, tak povodňové nebezpečí nebylo tak silné?

Je otázka, zda 19. století takovou povodeň jako v roce 2002 někdy zažilo. A když se ke konci 19. století stavěla na Novém Městě a na Smíchově nábřeží, byly násypy vysoké i devět metrů.

Je náhoda, že takové luxusní rezidenční projekty jako Prague Marina nemají předchůdce, anebo se předkově záměrně drželi od řeky dál?

Ani ne. V historii byla řeka chápána do jisté míry jako překážka a také především jako zdroj obživy. Byla to dopravní tepna a zdroj energie.

Do 19. století stály kolem řeky jenom utilitární stavby – možná právě pro-

to, aby mohly být občas spláchnuté vodou. A teprve od konce 19. století, když vznikaly navigace, když se město obracelo k řece čelem, a nikoli zády, teprve tehdy začala být řeka chápána jako veřejné prostranství a město objevilo nábřeží. 20. století potom bylo trochu „ode zdi ke zdi“. Nejdříve vystěhovávání z města, výstavba sídlišť, zvětšení Prahy, vlastně taková defragmentace města. A teď, na přelomu 20. a 21. století, město zase řeku objevuje. Je zase ústředním bodem veřejného prostoru Prahy, aspoň já ji tak vnímám a myslím si, že ji tak bude vnímat i nový územní plán. A není náhodou, že Kancelář veřejného prostoru si jako první věc, kterou tady zpracovává z nového pohledu na veřejná prostranství, vzala za úkol právě Vltavu a pražské břehy.

Co si pod tím laik může konkrétně představit?

Oživení. Doufejme, že se na nábřeží vrátí stavba důležitých budov, nábřeží posílí, bude dokončena jejich proměna z čistě utilitárně dopravního prostranství třeba i v obytné. Je obecný trend ve všech městech, že se vrací život do veřejného prostranství, že mladší generace opouštějí obývací s televizí a znova se dostávají do komunikace mezi sebou ve veřejném prostoru, a tím pádem poměrně logicky tíhnou k návratu do starého města. Což je v Praze také k Vltavě.

Ekolog Ivan Rynda vyslovil v LN názor, že bude třeba se zamyslet, která sídla je nutné a možné proti povodním zabezpečit a u kterých by stát raději měl pomoci lidem je opustit. Co si o tom myslíte?

To je velmi vážná otázka, byť to zní na první pohled velmi drsně. Při povodních v roce 2002 jsem byl blízko zaplavené obci Zálezlice, nakonec jsme pro ně navrhli protipovodňový val. To, že není dodnes hotový, mě samozřejmě mrzí. Mnohokrát jsem mluvil s tehdejší starostou. Zůstal v jedné kalhotě a jedné košili, protože mu voda zničila úplně všechno. A on to říkal jednoduše: těm lidem nezůsta-

lo nic jiného než neprodejný pozemek. V těchto místech nemusí jít o to, jestli lidé chtějí, nebo nechtějí. Ono jim vlastně do jisté míry nic jiného nezbyvá. Pro drtivou většinu z nich není reálná představa, že by dokázali prodat pozemek a přestěhovat se na kopec bez nějaké pomoci ze strany například státu. Na druhou stranu bude spousta lidí říkat nikdy, ani za nic. Ale to, že by se zejména vzhledem k prognóze větších výkyvů počasí o tom mělo mluvit a že na ta nejohroženější místa by se lidé úplně vracet neměli, o tom asi není pochyb. Možná to ukáže čas, možná, že když bude taková voda přicházet co tři roky, tak že se to vyřeší samo.

Jsou taková místa zralá na opuštění na území hlavního města?

Samozřejmě že by asi stálo za to ještě přehodnotit například výškové usazení celé výstavby Rohanského ostrova, prostudovat možnosti zoologické zahrady, hledat cesty pro Chuchli, Modřany... Ale že by některá část města měla být kvůli povodním opuštěna, to asi ne.

A nepovolovat tam další stavby?

Povodňové modely se aktualizují po každé povodni, zvažují se další kroky a to se jistě stane i teď, myslím speciálně na Rokytku a Botič. Ani ne tak Vltavu, ta se chovala tentokrát velmi slušně.

Ale příště se může chovat zase hůř.

Ano, ale co se týče modelu chování, ten se asi moc nezmění.

V Praze se tedy povedla protipovodňová opatření lépe než jinde?

Vypadá to, že ano. Ústí nad Labem má taky stěny, jenže jen na dvacetiletou vodu. Já mám na „české povodňové trase“ Dlouhý most v Českých Budějovicích, Trojský most v Praze a Mariánský most v Ústí, kde jsme dělali také nábřeží. Takže vždy sleduji, jak voda teče ze Šumavy až po Hřensko. Střekov by pravděpodobně šlo ochránit, ovšem za cenu velmi vysokých nákladů. A možná k tomu po opakovaných zkušenostech dojde. Ale pak to může znamenat, že část města bude žít za vysokou zdí, odříznutá od řeky.

Historie žádného národa není tak spjata s bojem s vodou jako Holanďanů. Můžeme se od nich něco naučit?

Holandský fenomén je úžasný a my na to můžeme jen závistivě koukat. Jak tam lidé vědí, že voda je silnější, tak jsou navzájem na sebe hodní. Tady se k sobě lidi chovají hezky, jen když je nějaký průšvih. Kdežto oni to mají pořádek.

Co se týče územního plánování, odamtud se něco přenést nedá?

Obecně vzato přenášet územní plánování jakkoli po Evropě je velmi problematické. Historický vývoj legislativního rámce je všude velmi odlišný. Není bez zajímavosti, že ani EU si netroufla na sjednocení stavebního práva.

Pojďme k územnímu plánu. Vy mluvíte o zahušťování města. U nás ovšem vůči skoro každému plánu na zastavění nějaké plochy ve městě vzniká odpor.

Tento stav mě jako architekta mrzí a trápí. Společnost se dostala do situace, která je z historického pohledu naprosto nepochopitelná. Lidé používají všechny možné nejnovější elektronické a jiné hračky, auta, ale jakmile se začne mluvit o výstavbě, udělají otočku o sto osmdesát stupňů a začnou říkat v žádném případě. Troufnu si říci, že je to nemoc. To je pravděpodobně důsledek 20. století, překotného růstu měst, důsledek Aténské charty, to znamená rozvolňování zástavby, absolutní adorace technických norem místo architektonického uvažování. Úkolem architektů jako profese je vysvětlit společnosti, že se mylí. Že to není tak, že když splním všechny technické normy, dosáhnou krásného domu a příjemného prostředí. Toho se obvykle dosahuje nepříliš technickými prostředky. Podívejte se na Staré Město: oslunění, osvětlení, hluk, ani jedna věc tam nesplňuje technické normy. A přesto je to nejzajímavější místo a lidé to mají rádi. Bohužel to něco, co je důležité pro architekturu, jsme ztratili ve 20. století a možná už na konci 19. století průmyslovou revolucí.

Ale vždyť leccos z toho, co nám zůstalo z průmyslové revoluce, dnes ob stojí v jiné funkci. Ze starých továrních hal se stávají žádaná studia či kanceláře.

Postavit územní a strategické plánování znova na tom, že není klíčová funkce,

ale klíčový je prostor města, struktura města, veřejná prostranství, ve kterých se člověk pohybuje, vrátit se zpátky ke klasickému pojetí architektury jako tvorby prostoru, nikoli jako skládání funkcí vedle sebe – to je cíl celého nového územního plánování Prahy.

Nejsou ale takové cíle obtížně formálně definovatelné?

To je tím, že jsme ztratili citlivost ke kráse, nepovažujeme krásu za relevantní veličinu oproti technickým požadavkům. To, že nemůžete postavit ve městě bytový dům, protože nesplníte hladinu hluku 50 decibelů dva metry před fasádou, to je přece irelevantní předpis, to je nesmysl. Je jen otázka, jestli společnost bude mít sílu tyto přebujelé nesmyslné technické požadavky zrušit jako slepou cestu. Pokud bych měl dodržet všechny technické, hygienické, požární a já nevím jaké ještě normy, tak nejsem schopen stavět město. Jsem schopen přinejlepším stavět sídliště. A to je chyba.

Může jiný způsob koncipování územního plánu zabránit korupci zavánějícím případům, kdy se provede změna určení funkce lokality na rezidenční či kancelářskou, načež se ukáže, že tam předtím někdo dobře napojený nakoupil levně pozemky?

Ten problém vyplývá z toho, že nejlevnější způsob, jak zbohatnout, je koupit pole a postavit na něm cokoli. Zvykli jsme si na to, že město může donekonečna růst. A teď najednou zjišťujeme, že to velké město je drahé, neekologické, že nás otravuje doprava v něm a že to vlastně celé nefunguje. To, že někdo vydělá na tom, že přeměnil pole na stavební pozemky, zaplatí ve výsledku obec jako celek – v tom, že se musí o nové silnice starat, že tam musí svítit, že tam jsou delší trubky a tak dále. A lze říci, že Praha je velmi řídkým městem. Je plná parků a úžasných míst, která jí dávají charakter, zároveň je ale plná prázdných míst, úplně nedefinovatelných, která by se dala zastavět, protože tam infrastruktura už funguje. Kdybychom pochopili, že se máme chovat zodpovědněji než v rozmařilém 20. století, že již máme „kolonizovanou“ plochu, kterou musíme smysluplně vyplňovat, tak si myslím, že tento jev do značné míry odpadne sám od sebe.

Ovšem zkušenosti z celého západního světa ukazují, že tu přežívá početná vrstva obyvatel, která se snu o domku se zahrádkou tvrdošijně odmítá vzdát.

Co když je to městské centrum bezvadné pro určitý typ lidí, řekněme mladé bezdětné profesionály, ale když si pořídí rodinu a děti, začnou to vidět jinak?

Myslím, že společnost přijde na to, že to nejde donekonečna. Že je to jen jedna z možností, které jsme v nějaké době propadli. Spousta lidí se ze satelitů vrací už dnes zpátky do města, protože pochopili, že něco nefunguje. A to, že se do toho města vrací, minimálně do veřejného prostoru a pak večer zase musí jet zpátky, to o něčem svědčí. Asi jsme si po roce 1989 museli vyzkoušet, jaké to je, z měst utíkat. Jsem ale přesvědčen o tom, že se společnost zase přerozdělí. Někdo řekne, toto je pro mě ta hodnota, a někdo jiný se vrátí zpátky do města a řekne, tohle je vlastně pro mě větší hodnota. Koneckonců jako důchodce bych byl možná radši ve městě mezi jinými lidmi než někde sám a odkázaný na hromadnou dopravu. Ale někdo to může cítit přesně obráceně. Myslím, že budou v tomto ohledu dva druhy lidí.

Jen abyste se při tom, jak to těm lidem ze satelitních městeček budete rozmlouvat, nedostal do blízkosti stejné totalitního chování jako corbusierovští urbanisté, kteří lidem vysvětlovali, že nejlíp jim bude na sídlištích.

Pozor na to, v Česku je většina lidí na sídlišti dnes spokojena. Celý vývoj architektury ve 20. století je velmi zvláštní fenomén. Ta proměna se prosadila napříč náboženstvími, klimatickými podmínkami, sociálními vztahy, politickými zřízeními po celém světě. Na základě toho, že pár lidí jelo na parníku, něco si vymyslelo, pak jeden sedl a přepsal to. Aténská charta, dokument, který má asi deset stran, naprosto změnil architekturu ve 20. století. A nedá se říci, že modernistické město je špatné a klasické město je správné. Teď existují tyhle dvě formy vedle sebe, každá má své hodnoty a jsou navzájem neslučitelné. Ve chvíli, kdy vložím panelák do starého města, tak je někde chyba, a když se snažím sídliště dostavět do podoby městských bloků, tak se to taky většinou nepovede. Takže se na tyto dvě

části města musíme naučit dívat zcela odlišným pohledem a v obou hledat jejich hodnoty a rozvíjet je odlišně. Ale ta minimálně polovina obyvatel Prahy, která žije v modernistickém městě, se nemůže prostě vrátit do starého města.

Je zajímavé, že ten způsob výstavby, který bývá považován za výsledek úřednické tuposti nebo utilitární cesty nejmenších nákladů, je výsledkem idejí.

Dokonce výsledkem idejí hledání lepšího a krásnějšího bytí.

Takže ideje mohou způsob uvažování zase změnit.

Asi ano, ostatně ve chvíli, kdy si zvyknete na určitý komfort, se vám z něj strašně těžko sestupuje. Hodnotu modernistického města musíme rozvíjet dál a musíme doufat, že to „ustojíme“. Protože je pravda, že z hlediska principů udržitelného rozvoje je modernistické město dražší, protože je řídnější. Je náročnější na provoz i údržbu. Pokud to společnost zvládne, bude se město zlepšovat. Pokud to nezvládne, což se ve světě děje, tak se může stát, že určité enklávy budou postupně opouštěny. Ale to v Česku dnes rozhodně nehrozí.

[Lidové noviny, 8. června 2013; dostupné též z: <<http://www.uppraha.cz/clanek/197/praha-21-stoleti-se-zase-vcaci-k-rece>>]

Povodně? Lépe s nimi žít než proti nim bojovat.

„Nestavme hráze a za ušetřené peníze nakupme pozemky mimo dosah velké vody“ říká v rozhovoru s redaktorem MF Dnes **Lud'kem Navarou** architekt a urbanista, odborník na krajinné plánování **Jiří Löw**.

Poučili jsme se z povodní?

Ano, povědomí o tom, co dokáže voda, je už větší. Ale pořád je to nastavené tak, že lidé berou povodeň jako něco, co už je za nimi. Ale ona stoletá voda dnes může přijít lázo plázo i za deset let! Všimli jste si, jak vyplavení lidé v televizi často říkají, že je to nenapadlo?

Proč?

Původní výpočty stoletých vod můžeme vyhodit. To, co bylo před padesáti lety stoletou vodou, nyní bude třeba dvacetiletou. Nepravděpodobností bude přibývat.

Co s tím můžeme dělat?

Je lepší si na velkou vodu zvyknout než s ní bojovat. Roviny, které jsou u nás, to jsou většinou nivy, které jsou spojené s vodou. Prostě tu rovinu voda „udělala“. Až do devatenáctého století, kdy přišel mýtus o všemocnosti inženýrství, platilo, že se stavělo tam, kam voda nedosáhla. Inženýrům se podařilo přesvědčit obyvatele, že dokážou sílu přírodních výkyvů regulovat...

A nedokážou?

Podívejme se na pražské městské čtvrtě, které vznikly v té době: Libeň, Holešovice. V Karlíně, kde by se nemělo stavět, podnikatelé svého času skoupili za babku pozemky. Ten princip je pořád stejný: koupí se levné pozemky a pak se staví hráze. A od té doby, co se staví hráze, se prostavěly miliardy a miliardy. Kde jsou? Kolik se do těch dokonalých úprav vrazilo peněz, a povodně jsou tu pořád! Jak to, že Libeň zase zatopila voda? Ona tentokrát nepřišla z Vltavy. Ta povodeň je totiž vždy trochu jiná. Jsou místa, která žádné technické dílo neochrání. Navíc si musíme uvědomit, že zdánlivě nepatrné překážky mohou zásadně změnit tok vody při povodni.

Co tedy navrhuje? Přestat stavět hráze?

Samozřejmě. Je pár sídel, jako například Troubky, které se vyplatí chránit hrázi. Jinak by bylo lépe ty peníze věnovat obcím, aby pro své obyvatele zainvestovaly stavební parcely mimo dosah velké vody. Skoro každá obec má na svém katastru nějaké vyvýšené místo. Tam by se mělo stavět. Byly by to nejlépe investované peníze, ale vím, že betonová lobby toto nerada slyší...

Ale povodeň se netýkala jen „nových“ čtvrtí – hrozila i historickému jádru Prahy...

Když se zatopí historické jádro, je někde chyba. Praha leží v místě, kde byl kdysi brod, čili práh přes řeku (odtud její jméno), a pak se voda rozlévala v místech Karlína, Holešovic či Libně. Ale my jsme ta místa ohrázovali, a jak se řeka zúžila, zhoršilo to odtokové poměry v historickém centru Prahy.

Nyní se diskutuje o ohrázování pražské zoo, je to totéž?

Ano, čím více se zúží ta bývalá niva, kde se voda dříve rozlévala, tím více se zpomalí průtok povodně přes centrum.

Pomohly Praze přehrady?

Myslím, že při hodně vysoké vodě spíše škodí, protože urychlí průtok Vltavou a pak se povodňové vlny z Berounky a Vltavy schází pod Prahou téměř současně. Dřív to bylo tak, že voda ze stejných srážek dotekla Vltavou do Prahy později než ta, co tekla Berounkou.

Vy jste zásadně proti přehradám?

Ne nejsem. Ale musí se říct poctivě, o co jde. Jestli někdo pod záminkou ochrany před povodní postaví za státní peníze přehradu a pak se v ní vyrábí elektřina, je to podvod. Ať se to jasně řekne: Postaví se přehrada kvůli elektrárně. Ale pak musí na sebe vydělat. Nebo může jít o přehradu pro rekreaci – pak ji musí zaplatit ti, kteří na břehu prodávají párky.

[MF Dnes, 10. června 2013]

Šanci Evropy jsou uhlíková daň a plyn z břidlic.

Rozhovor redaktora Hospodářských novin **Petra Lukáče** s ekonomem a expertem na energetiku z Oxfordské univerzity **Dieterem Helmem**.

Klimatické cíle Evropské unie nefungují. A jediným řešením, jak ochranu klimatu zajistit, jsou investice do nových technologií a zavedení uhlíkové daně. „Větrníky všechno jen zhoršily,“ říká oxfordský ekonom Dieter Helm. Největší pobídkou pro boj se znečištěním ovzduší by podle něj měla být právě uhlíková daň. Ale to nejen na domácí produkci, ale i na dovoz.

Evropská unie chce podporovat čisté zdroje. Ale v Česku nyní jedou naplno uhelné elektrárny, zatímco nový plynový zdroj v Počeradech se ani nevyplatí spustit. Co je špatné?

Máte pravdu v tom, že něco je velmi špatné. V Německu se staví uhelné zdroje o výkonu sedmi či osmi gigawatt. Z pohledu klimatických změn je to katastrofální situace. Přitom rozdíl mezi

uhlím a plynem nejsou jen dvojnásobně emise oxidu uhličitého. Je to i další znečištění, které je spojené se spalováním uhlí – znečištění vody, těžké kovy, úniky metanu, oxidů síry a dusíku, spotřeba vody při chlazení. Moc horších zdrojů než uhlí zkrátka není. Takže se nabízí otázka: Jak mohla Evropa, která se snaží vést zbytek světa směrem k ochraně klimatu, tohle dopustit?

To bych rád slyšel od vás.

Důvodů je několik. Uhlí je velmi levné – jeho světové ceny spadly pod 100 dolarů za tunu a stále klesají. Plyn, speciálně v Evropě kvůli velké závislosti na Rusku, stojí mnohem víc a je navíc navázaný ve velké míře na cenu ropy. Pak je tu cena za vypuštěné emise CO₂, která měla uhlí znevýhodnit. Ale evropský systém obchodování s povolenkami byl od začátku špatným nápadem a nyní se to prokázalo dvojnásob. Takže dlouhodobě stojí vypuštění tuny CO₂ pod pět eur a přitom by mělo stát alespoň 35 eur, aby se vyrovnal rozdíl mezi cenou uhlí a plynu. Pak je tu direktiva, která od roku 2016 omezuje u velkých zdrojů emise síry a dusíku. Mnoho zdrojů se kvůli nákladům na modernizaci o splnění těchto cílů ani nepokusí a snaží se z existujících elektráren vytěžit, co se ještě dá.

Platí to o celé Evropě?

Ano. A poslední věc je celkový plánovaný strop emisí. Evropská unie totiž přišla s dalším řešením – s obnovitelnými zdroji. Ale pokud u Severního moře postavíte na vodě i na břehu tisíce větrných elektráren, tak pokud tento strop nesnížíte, uděláte těmito zdroji vlastně více místa pro špinavé elektrárny. A Němci jsou, řečeno s nadsázkou, navíc tak vyděšení z toho, že se bude po Rýnu valit přílivová vlna a zaplaví i Mnichov, že museli najednou zavřít své jaderné elektrárny. Takže musí namísto bezemisního jádra spalovat uhlí. To je environmentální katastrofa.

Toto rozhodnutí jste dříve nazval „stupidním“. Platí to stále?

Zajímavá otázka je, zda budou Němci nuceni nějaké jaderné elektrárny opět spustit. Musíte se jich zeptat, proč to dělají. Pokud máte strach z klimatických změn, tak toto je to nejhorší, co mohli udělat. Pokud se bojíte o jader-

nou bezpečnost, každého hned napadne, že německé reaktory budou jedněmi z nejbezpečnějších na světě. Je to perfektně racionální, říct, že už nebudete stavět žádné jiné jaderné elektrárny. Ale tohle jsou normální výborně fungující elektrárny, které Němci zastavili. Je to celé politika, stojí za ní německá Strana zelených a z energetického hlediska je to stupidní.

Spotřeba uhlí ale neroste jen v Evropě, roste i v Číně a jinde.

Ano. Emise rostou bez přestání od roku 1990. A může za to masivní celosvětový nárůst spalování uhlí. To již nečiní 25 procent z primárních energií, ale 30 procent. Růst je dnes patrný hlavně v Číně, která tvoří polovinu světového trhu s uhlím a plánuje spolu s Indií postavit 400 až 600 gigawatt výkonu v uhlí do roku 2020. Jediná velká země, kde spotřeba uhlí neroste, jsou Spojené státy.

A co všechny ty Kjótské protokoly? Proč nefungují?

Jsem si jistý, že na summitu v Dauhá si udělalo 17 tisíc lidí moc pěknou dovolenou. A takový cirkus tu máme dvakrát do roka. Jsem si jistý, že všechny ty neziskovky a politici si pěkně popovídají, ale musíme se podívat na to, kam jsme se dostali. Vždyť v Durbanu se dohodli jen na tom, že se do roku 2015 pokusí rozhodnout – protože to dosud nebylo jasné – co budou dělat po roce 2020. Oni nevědí, na čem se chtějí dohadovat? Ale do té doby se ekonomiky Číny a Indie zdvojnásobí. Takže máte takovéto triumfální zasedání politiků v Durbanu, které vše jen odloží, než tu bude dalších 600 gigawatt výkonu v uhlí. Je to absolutní selhání.

Dosáhl Kjótský protokol alespoň něčeho?

Ne. Je totiž velmi silně postaven na produkci CO₂ evropských zemí. Ty svou produkci snižují, ale hlavně kvůli odlivu průmyslové výroby do rozvíjejících se zemí a pomalému růstu ekonomiky. A pak padla Berlínská zeď a to u zemí včetně České republiky znamenalo obrovský pokles emisí z jejich špinavého průmyslu. Takže skvělé, produkce emisí klesají. Ale mnohem důležitější je spotřeba CO₂. Vezměte si Velkou Británii. V letech 1990 až 2005 jsme snížili

emise o 15 procent. Ale naše spotřeba CO₂ vzrostla o 19 procent! Drtivá většina produktů z Číny není pro Číňany, ale pro Američany a Evropany. Ale ty dopady jsou stejné – atmosféru máme jednu.

Takže Kjóto nezahrnovalo Čínu, USA ani rozvojové země a nezajistilo prakticky nic. A co udělá Evropa? Zaměří se na krátkodobé cíle ztělesněné programem 20-20-20 (snížit do roku 2020 emise o 20 procent, energetickou náročnost o 20 procent a mít podíl obnovitelných zdrojů 20 procent – pozn. red.).

A program 20-20-20 nic nezmění?

Myslím si, že je velmi jednoduché dokázat, že věci naopak velmi zhoršil. Pro boj se změnami klimatu potřebujete střednědobé nebo dlouhodobé plány na změny struktury průmyslu. Co my máme, jsou velmi krátkodobé plány na 10 let a za tu dobu je cílem 20 procent energií z obnovitelných zdrojů. Přitom jediné typy obnovitelných zdrojů, které máme, jsou biomasa, která má velmi špatné dopady na životní prostředí, solární elektrárny a vítr. Ale ani fotovoltaika, ani vítr na té nízké technologické úrovni, kde zatím jsou, prostě nemůžou zabránit změně klimatu. Jsou příliš roztroušené, nespoolehlivé, nestabilní... nemohou udělat ani zub v té křivce růstu emisí.

Takže zelená energie nedává smysl?

Možná budoucí obnovitelné zdroje. Na ty se musíme soustředit. Pokud ale nalijete všechny peníze do hloupých plánů na deset let dopředu, nezbude vám nic na ty budoucí možné technologie.

Proč odmítáte spalování biomasy?

Dnes představuje biomasa polovinu obnovitelných zdrojů v Evropě. Ale přemýšlejte o tom, co to je? Je to vlastně negativní forma CCS (Carbon Capture Storage), kdy se pokoušíte CO₂ zachytit, než se dostane do atmosféry, a uložit ho do země. A co je biomasa? Vezměte si strom. Co dělá? Skladuje CO₂ z atmosféry, a to po dlouhou dobu. Takže když vezmete strom a spálíte ho v elektrárně, je to jako odšroubovat víko ze skladu CCS. Vy sice můžete vysadit další strom, ale to je běh na 50 let. A i pěstování a doprava jsou energeticky velmi náročné. Zdá se vám to jako ekonomicky dobrý nápad?

Ale Brusel se nyní snaží stanovit cíle i na roky 2030 a 2050.

Pojďme si nejdříve ujasnit, co komisaři řekli a na čem se shodli. Je tu hrubý cestovní plán do roku 2050, a to nejen pro boj s emisemi CO₂, ale například i pro dopravu. Ale to neznamená, že se z toho něco stane. Je to seznam přání a několik možností, jak jich dosáhnout. Otázkou ale je, jak tento plán přetaví do reálné politiky. Nyní se debatuje jenom o cílech pro rok 2030 a příští rok jsou nové volby do Evropského parlamentu. A podíváte-li se na výsledky voleb v jednotlivých státech, je jasné, že nový parlament nebude plánům komise ohledně emisí příliš nakloněný. Chtěli proto direktivu protlačit ještě letos na podzim. Ale to podle mne nebude fungovat. A to už jen kvůli tomu, že nebyli schopni dotlačit parlament k tomu, aby podpořil backloading. (Jde o stažení 900 milionů emisních povolenek z trhu a jejich přesunutí na období příštích let. Mělo jít jen o dočasné řešení, než Evropská komise přijde s komplexnějším řešením, jak systém povolenek zachránit – pozn. red.) Pokud nezachráníte systém povolenek, tak šance, že se letos na podzim stanoví cíle pro rok 2030, jsou mizivé.

Jsou tyto cíle vůbec spojitelné s energetickým trhem?

Moc tržního na něm stejně není. Ty cíle jsou spojené s obrovským množstvím ideologie, která tvrdí, že Evropa může svoje energetické cíle řešit skrze decentralizované větrníky a solární panely na střechách. Nejde tedy o trh, oni dopředu preferují jeden nebo dva druhy zdrojů. Abyste toto pochopil, musíte se podívat více do minulosti. V letech 2005 a 2006 se všichni evropští politici tvářili, že vědí, že ceny plynu i ropy budou vždy růst. Pokud takové hlouposti věříte, je pak úplně jedno, kolik stojí větrníky – vždy totiž budou levnější než plyn a ropa. Evropa se tak měla stát více konkurenceschopnou. Američané se zaseknou s těmi špičavými zdroji a my budeme mít levnou elektřinu z větru. Takže všechny ty hutě či výrobní hnojiv se pohnou do Evropy kvůli levné energii. A kde jsme? No, bylo to celé obrovský vtíp. Stal se přece pravý opak. Politici se se svými předpověďmi naprosto ukázko-

vě zmýlili. Vždyť plánovali, že po roce 2020 nebudou třeba žádné podpory obnovitelných zdrojů.

Zpátky k povolenkám, jejichž systém nyní prakticky zkolaboval. Co bylo špatně?

Všechno. Co potřebujete, je střednědobě nebo dlouhodobě stabilní a mírně rostoucí cena za uhlík. Nechcete drahý CO₂ hned zpočátku, ale chcete dát signál, aby se firmy soustředily na nové technologie. Přitom systém povolenek je krátkodobý, nestabilní a ceny jsou směšně nízké. Tedy pravý opak toho, co potřebujeme. Podle mě by bylo nejlepší celý systém zrušit. Ale to se nikdy nestane. Takže co se musí stát, je to, že se nastaví spodní hranice ceny CO₂, což povede ke konci obchodování. Ideální je tedy uhlíková daň. Letos už ji navrhlo Nizozemsko, dříve ji navrhla Británie i já osobně. Bezúspěšně. Přitom je k tomu potřeba konsenzus. Co rozhodně nechcete, jsou rozdílné ceny za uhlík v každé zemi. Potřebujete jednotnou celoevropskou cenu. Existuje k tomu politická vůle? Nejsem si jistý.

Nejste si jistý? Vždyť Evropský parlament nebyl schopný odsouhlasit ani backloading. Není to spíše beznadějně? Daně přece nejsou vůbec populární.

Ale mají jednu obrovskou výhodu: zvedají příjmy vlád. A většina vlád už nemá další peníze jak získat. Pokud to schválí, nebude to kvůli ochraně klimatu, ale kvůli příjmům. Ale mně na motivu nezáleží. Jde mi o rozumnou cenu za uhlík.

Jak by vámi navrhovaná uhlíková daň fungovala?

Musí se zdanit spotřeba CO₂, ne jeho produkce. Jediná možná cesta, jak chránit ovzduší a nezničit vlastní průmysl, je soustředit se i na import CO₂. Uvalit daň na vlastní ekonomiku je poměrně jednoduchá záležitost. Dovoz je ale mnohem složitější – nemůžete samozřejmě vypočítat, kolik CO₂ vzniklo při výrobě toho kterého produktu. Naštěstí ho nejvíc vznikne ve čtyřech či pěti odvětvích – v ocelářství, chemickém průmyslu, cementárnách a při výrobě hnojiv a hliníku. Takže na tato odvětví uvalíte uhlíkovou daň podle odhadu jejich emisní

náročnosti. Pokud víte, že je to čínská ocel, a víte, že 80 procent elektřiny je z uhlí, zhruba to vypočítáte. Ale jakmile daná země uvalí vlastní uhlíkovou daň, tyto dovozní poplatky padají.

Nebylo by to ale v rozporu s pravidly Světové obchodní organizace?

To někteří lidé říkají. Ale za prvé, trh poškozují, pokud někdo tu daň neuvalí. Čína vlastně dotuje svůj průmysl tím, že nemusí platit za znečištění ovzduší, zatímco my ano. Za druhé, pravidla WTO přímo povolují opatření na ochranu přírody. A za třetí, není to diskriminační tarif. Jedná stejně s domácím produktem jako s dovezeným zbožím.

A jak donutíte státy, aby to celé nebojkotovaly?

Proč by měla Čína zpoplatnit uhlík? Za prvé mají obrovský problém se smogem. Musí s uhlím něco dělat tak jako tak. A navíc – pokud USA stanoví dovozní daň na uhlík, je přece mnohem logičtější platit ty peníze vlastní vládě než cizí. Ve své knize se snažím dokázat, že dopad uhlíkové daně na hranicích vlastně nutí další státy k jejímu zavádění. Mohlo by to navíc Čínu konečně donutit k většímu využití plynu. Vždyť má pravděpodobně největší zásoby břidličného plynu na světě.

Zmiňujete břidličný plyn. Co udělal se světovou energetikou?

Lidé se bojí těžby a přitom nemůže být horší než těžba uhlí. Většina uhelných dolů je na úrovni spodní vody, plyn se těží pod touto úrovní. Mnoho zelených neziskovek říká, ať přejdeme z uhlí rovnou na dnešní obnovitelné zdroje. Ale lepší argument je, že použijme plyn jako přechodný zdroj.

Co břidlice v EU? Zde se to nikam nehýbe.

Pokud do toho Evropa nechce jít, bude se muset vypořádat s konsekvencemi. A ty jsou velmi jasné. Energie bude mnohem dražší, začne nás válcovat levnější průmysl z USA a budeme stále více závislí na ruském plynu a špičavém uhlí.

Podáváte to skoro tak, že netěžit břidličný plyn je pro Evropu cestou do pekla.

Není, je tam mnoho alternativ. Ale je unikátní, že energeticky chudý region

jako Evropa závislá na Rusku se rozhodne investovat do extrémně drahých obnovitelných zdrojů, když má vlastní zásoby plynu. Ale ty nechce používat.

Nemají ale USA pro těžbu lepší podmínky se svými méně obydlenými oblastmi?

Určitě. V Evropě je to náročnější. Ale buď budeme plyn z břidlic těžit, nebo bude dražší energie. Je to legitimní volba. A musíte ji lidem vysvětlit. Bude se pálit uhlí, v nejhorším případě hnědé uhlí. To je vždy horší než těžba břidličného plynu.

DIETER HELM (56)

BRITSKÝ EKONOM PŮSOBÍCÍ NA OXFORDSKÉ UNIVERZITĚ. ZAMĚŘUJE SE PŘEDEVŠÍM NA ENERGETIKU A EKONOMIKU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A JE I ZVLÁŠTNÍM PORADCEM EUROKOMISAŘE GÜNTERA OETTINGERA. HELM JE VELKÝM KRITIKEM ZPŮSOBU, JAKÝM SE SNAŽÍ EVROPA BOJOVAT S KLIMATICKÝMI ZMĚNAMI. MÍSTO DO PODPORY OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ BY PODLE NĚJ MĚLY JÍT PENÍZE NA VÝZKUM NOVÝCH TECHNOLOGIÍ. NA KONCI MINULÉHO ROKU VYDALO NAKLADATELSTVÍ YALE UNIVERSITY PRESS JEHO KNIHU THE CARBON CRUNCH.

[Hospodářské noviny, 29. 5. 2013]

Kočovní architekti

Experiment mladých architektů *Adama Wlazela* a *Kateřiny Videnové* s pojízdnou kanceláří.

Text napsala **Magdalena Sodomková**. Článek je redakčně zkrácen.

Chtěl vyzkoušet živobytí potulných řemeslníků. Brusičů nožů, výkupcích králíčích kůže, pojízdných čistíren peří. Putovat od vsi ke vsi. Zkusit se uživit svým řemeslem.

Adam Wlazel je architekt.

A letos v létě si svůj sen splní. Spolu s Kateřinou Videnovou, rovněž architektkou, se vydají na šňůru po Českomoravské vysočině.

Kočovní architektonická kancelář bude po dva měsíce křižovat českomoravský venkov. Na které násvi zastaví, tam rozloží improvizované posezení, náčrty a skici. Kino nebo bar.

A možná přijdou i hosté. „Chceme do toho zatáhnout co nejvíc lidí. Už jsme pozvali i své kamarády, architektky, historiky. Když bude zájem, můžou po-

přednášet pod širým nebem. Víc než projektantská akce to bude takové architektonické posvícení,“ říká Adam Wlazel, který chce na venkovských návsih vzbudit diskusi o architektuře.

„Původní nápad byl, že se budu vyloženě živit jako potulný řemeslník. A že, když to přeženu, budu pracovat třeba za králíka,“ říká Adam Wlazel. Jenže myšlenka se zalíbila i na Ministerstvu kultury, které pár architektů finančně podpořilo. A tak se vesničánům naskytne příležitost využít služeb kočovných architektů zadarmo.

„Podle mých zkušeností každý oceňuje vhodné varianty altánů s krbem či grilem s prolézačkou pro své děti. To si lidé umějí promítnout vedle svého domu. Případně náměty ke střeše s novými vikýři nebo elegantní a hospodárné garáže. Mladé architektky ale rozhodně čeká nejedno dobrodružství“, domnívá se Václav Kubec. I on je architekt, na rozdíl od svých kolegů má ale s prací na vsi mnohaleté zkušenosti. Poslední půlstoletí dojíždí totiž (i pracovní) do městečka Chudenic v Pošumaví. A tak ví, že „lidé v menších sídlech přijímají nové pomaleji, naopak ale s trvalejší platností než ve městě“. Úskalím tour de ves je totiž fakt, že se na ni vydávají dva Pražáci. A ještě jedou radit.

„Je nám jasné, že profese architekta nemá na české vsi zrovna nejlepší zvuk. Dokonce se jí lidé i vysmívají. Někdy je to úplně sprostý slovo. Moje kamarádka je architektka z vesnice na Moravě a jí nedůvěřují ani její vlastní rodiče. Radši si to udělají sami. Ona je přítom velice šikovná. Chtěli bychom to slovo rehabilitovat. Dokázat lidem, že to není zbytečná profese, profese jen pro Pražáky. Ale že rada profesionála může vést k lepšímu výsledku a mnohdy i k ušetření peněz,“ říká Kateřina Videnová. Nedůvěra k intelektuálům, kteří, jak se na Vysočině s oblibou říká, „v životě neďáli“ (myšleno rukama), pramení i z toho, že zde umí vzít cihlu do ruky každý chlap.

„Na vesnici panuje kutilství. A mně to přijde jako dobrá věc. Některé věci je ale třeba ohlídat. Možná že rada přijde vhod“, věří Adam Wlazel.

Jistě. Vysočina není Brno. Tam není třeba ze strachu před šikanou měnit pražskou poznávací značku. Je tu ale ještě jedna věc, která obyvatele Vyso-

činy od architektů a projektantů vzdaluje. Peníze.

Vysočina je totiž jedním z regionů s nejnižšími příjmy v zemi. „Ta služba jim připadá drahá, nedostupná nebo nesmyslná,“ říká Michal Šiška, jeden z mladých architektů, který by chtěl své kolegy na štaci navštívit, podpořit je. „Líbí se mi totiž, že to hodně lidem může zrušit propast mezi službou architekta a jejich potřebami,“ vysvětluje Michal Šiška.

Že by se snad kvůli příjezdu karavanu strhla vesnická rvačka, neočekává. Žádné tenze nečekám. Přijde ten, koho to zajímá. Nepředpokládám, že pro ty ostatní by to bylo tak důležité,“ směje se.

Co by se tedy na vsi dalo vylepšit? Letmý pohled napoví, že fasády. Díky nim zlidověly výrazy typu Na Šmoulově či U Brčálů. Nebo demokracie pojatá jako naprostá stavební svoboda, co dům, to originál. Specifikum, které tolik odlišuje české vesnice třeba od těch italských, kde vládne „jeden duch“.

„V Itálii je jiná situace. Tam přirozený vývoj nikdy nebyl přerušen. Mají tam stavební regulace a cit,“ říká Kateřina Videnová, která v Itálii strávila rok na studijní stáži. „I u Čechů se ale ten cit dá probudit. Lidé mají tendenci se inspirovat, nemají ale kvalitní věci kde odkoukat. Odkoukali domy v Alpách. A ty pak stavějí tu,“ říká.

Stačilo by prý, kdyby lidé citlivě rozvíjeli tradiční materiály a tvary.

„Je velká škoda, že se po staletí ověřené věci nahrazují módními záležitostmi, které nemají šanci obstát. Dřevěná okna plastem například. Domy s okny do náměstí nahrazují čtverce, které nekoukají nikam,“ popisuje. A do vesnických stavení se zapsaly i zásahy z dob, kdy byl výběr stavebního materiálu podstatně omezen.

Pryč ale s pesimismem. „Je hodně dobrých příkladů, u nichž se dá inspirovat. A mluví se o nich. Ještě před pár lety stála architektura na okraji zájmu veřejnosti i novinářů. A teď? Když se někomu něco povede, hned se o tom píše. Je to už pomalu stejně trendy jako články o jídle,“ míní Adam Wlazel. Ostatně když už jsme u jídla, stačí se podívat, jaká je ve městech shánka po „pochtivých potravinách z Vysočiny“, po zelenině a vajíčkách z „farem“. Vesnice zkrátka začíná být cool.

Mnohem důležitější než vzhled jednotlivých domů je ale podle architektů celková koncepce vsi. Urbanistický plán. „Teď řeknu něco, při čem mi vlasy vstávají hrůzou. Nesnáším totiž nesvobodu v tvorbě. Ale... urbanismus by měl být pod palcem úřadů,“ říká Vídenová.

Bohužel to v reálu mnohdy funguje jinak. „Ten, kdo diktuje, jak město nebo vesnice bude vypadat, je developer. Není to úřad, bohužel. Pokud už má město nějaký plán rozvoje, což se děje výjimečně, tak jakmile přijde velký developer, okamžitě dostane výjimku. Pravidla platí jen pro čičmundy, co si chtějí udělat vikýř,“ míní Kateřina Vídenová.

Plán rozvoje by měl počítat třeba i s opuštěnými objekty ve vsi. Pokud jde o zástavbu půdy, měla by obec jednat opatrně. „Tady kousek, tady kousek. Místo toho ale vznikají bubliny těch báboviček. V reálu přijde developer a postaví celou novou čtvrť. Naseká na zelenou louku celé řady nových čtverečků. Chybí tam náves, vznikne anonymní nesousedské prostředí. A dlouho trvá, než se starousedlíci s novousedlíky sžijí. Jestli se vůbec sžijí,“ říká architektka. Takový plán většinou někdo narýsuje od stolu. Katalogové domky neřeší, odkud bude do kuchyně svítit slunce, odkud je nejhezčí výhled z obýváku či zda je terasa postavená na sever.

„To přece nejde. Nejde paušálně přiložit rastr a narýsovat čtverečky. Je třeba přemýšlet nad tvarem krajiny,“ říká Vídenová. „Aby nové baráky nepřerušily starou cestu nebo výhled. Je potřeba podívat se na vesnici víc zeširoka,“ doplňuje ji Adam Wlazek s tím, že právě proto se chtějí s vesničany „skamarádit“, nechat si ukázat zajímavá zákoutí a třeba pak i něco navrhnout. Při navrhování je totiž třeba dialog, ne diktát.

„Třeba se budeme navzájem inspirovat,“ doufají. Když se totiž domek na pozemek správně umístí, stane se něco jako malý zázrak. Domek s místem roste.

Protipólem divokého stavění na zelené louce je respekt ke krajině. A právě ztráta vztahu k půdě deformuje tvář vesnic. Alespoň architekt Michal Šiška, který se venkovskou krajinou zabývá, si to myslí.

„Zemědělstvím se užití minimum lidí. Ten zbytek proto nemá důvod si ke krajině, k půdě vytvářet vztah. Klidně ji proto nechá zastavět,“ říká Šiška. Ale je, vysázené předky, pokácet. „Jedna stránka věci je oblíbené šíření paniky, že strom na někoho spadne a zabije ho. Druhá pak, že dřevo, co se vytěží, se dá dobře zpeněžit,“ namítá Vídenová.

Přitom právě stará stromová jsou místa, na nichž je dobře vidět vztah člověka ke krajině. „Jdete alejí, kterou tam někdo vysázel pro radost, pro užitek. Když všude praží, je tam příjemný stín. Stejně tak jsou ještě lidi, v nichž zbyl kořen sedláka,“ říká Šiška.

V tomto směru by, jak architekti doufají, mohla pomoci osvěta. A – jak doplňuje architekt Kubec – „výchova k nesobeckosti. Co postavím, ovlivní nejen mé vlastnictví, ale i tvářnost okolí.“

A s pěknými výhledy, sceneriemi je to trochu podobné jako se stavbou v památkových zónách. „Obyvatel by neměl vidět v památkáři jenom čtení. Měl by si uvědomit, že pokud udržuje památkovou hodnotu, má možnost získat i výhody. Třeba dosáhnout na dotaci,“ míní Kubec.

Udržované – i soukromé – památky a krásné okolí pak obec mohou ztraktivnit natolik, že třeba přiláká turisty. Ti pak přinesou užitek (peníze) obchůdkům, hospodám.

[Lidové noviny, příloha Pátek, č. 22, 31. 5. 2013]

Smrt a život amerických velkoměst

V květnu tohoto roku vyšlo aktualizované a doplněné vydání knihy americko-kanadské autorky **Jane Jacobs** *Smrt a život amerických velkoměst*.

Obsáhlá kniha představující nejznámější a nejvýznamnější dílo Jane Jacobs ve své době způsobila doslova převrat v plánování měst a přístupu k urbanismu a dodnes patří k základní literatuře věnované tomuto tématu.

V provokativním a kritickém titulu autorka srozumitelným a čtivým jazykem upozornila na řadu palčivých – a přitom přehlížených – problémů současných měst. Za původce těchto problémů přitom označila obvyklé postupy moderního městského plánování, které obvinila z krátkozrakosti a intelektuální arogance. Zatímco sama obdivovala

rozmanitost, kterou přirozená městská struktura pomáhá vytvářet, moderní urbanismus spojovala s vytvářením monofunkčních a nepřirozených prostorů, které vedou k postupné degeneraci, ničí komunity a vytvářejí izolované a nepřirozené městské prostory. S tímto přístupem se dočkala ohlasu nejen u laické veřejnosti, ale nakonec také u odborníků. Dnes tato publikace nesmí chybět v knihovně žádného architekta či urbanisty. Význam českého vydání knihy podtrhuje fakt, že mnoho fenoménů, které Jane Jacobs popisuje na příkladech amerických měst, u nás zakořenilo teprve nedávno. Snad by se dalo dokonce říci, že u nás je nyní kniha aktuálnější než kdy dříve.

Knihu aktualizovala a doplnila překladatelka původního českého vydání – Jana Solperová. Vysvětlující české poznámky, které pro původní vydání připravil urbanista Jiří Hruza, redigovala architektka Lenka Burgerová. Knihu vydalo nakladatelství MOX NOX.

[Tisková zpráva nakladatelství MOX NOX, 7. května 2013]

Architektura a veřejný prostor texty o moderní a současné architektuře IV

Petr Kratochvíl (ed.)

Nakladatelství Zlatý řez představuje novou knihu, která je již čtvrtou z edice textů o moderní a současné architektuře.

Téma veřejného prostoru patří dnes ke klíčovým tématům architektonické diskuse i k důležitým motivům městských politik a plánů. Co je však tak nového na tématu veřejného prostoru, že přitahuje pozornost tvůrců, politiků i teoretiků na architektonických výstavách, konferencích a v médiích?

Možná, že je to právě novodobá nesa-mozřejmost veřejného prostoru: jeho zpochybnění, rozklad jeho fyzické formy i tradiční funkce a opětovné hledání jeho nových forem i nové náplně.

Výběr textů předních architektů, urbanistů, sociologů i právníků se pokouší postihnout dvojnásobnost veřejného prostoru jako prostoru fyzického i sociálního a zároveň poukázat na rozdílné hodnotící postoje, na rozkmit mezi ohlašováním krize a rozkladu veřejného prostoru na jedné straně, a pozitivním hledáním nových forem a programů na straně druhé.

Obsah:

Petr Kratochvíl: *Veřejný prostor jako předmět architektonické teorie a tvorby*

Richard Sennett: *Prostory demokracie*
Hans Paul Bahrdt: *Veřejnost a soukromí jako základní formy městského společenství*

Peter Marcuse: *Ohrožení veřejně využívaného prostoru v době stagnace měst*
Margaret Crawfordová: *Svět v shopping mallu*

Paul Goldberger: *Rozpojený urbanismus*
Klaus Selle: *Veřejné prostory evropských měst – rozpad a zánik, nebo proměna a oživení? Argumenty a protiargumenty.*

Oriol Bohigas: *Forma veřejného prostoru*
Manuel de Solà-Morales: *Nemožný projekt veřejného prostoru*

Juhani Pallasmaa: *Obývání prostoru a času – ztráta a návrat veřejného prostoru*

Vito Acconci: *Veřejný prostor v soukromém čase*

Adriaan Geuze: *Ulice*

Jan Gehl: *Veřejné prostory pro proměňující se veřejný život*

Jürgen Bruns-Berentelg: *Veřejné městské prostory a vznik veřejné sféry – HafenCity Hamburg*

Zpracováno v rámci výzkumného projektu GA ČR č. P409/11/2220 „Architektura a veřejný prostor“. Kniha vychází s finanční podporou Nadace české architektury a Ministerstva kultury.

[<http://www.archiweb.cz/>; tisková zpráva 23. 1. 2013]

-tb-

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Ministr František Lukl představil aktuální priority

Dne 25. července 2013 představil ministr pro místní rozvoj František Lukl své současné priority, kterými jsou: čerpání z fondů EU, novela zákona o veřejných zakázkách a povodňové programy.

1. Fondy EU

- Aktuální stav čerpání peněz z fondů EU
- Příprava nového období čerpání peněz z fondů EU (2014–2020)

2. Novela zákona o veřejných zakázkách

3. Povodňové programy MMR ČR

- Podpora bydlení při živelní pohromě
- Strategie obnovy území

Priorita ministra:

Podepsaná Dohoda o partnerství ze strany EK

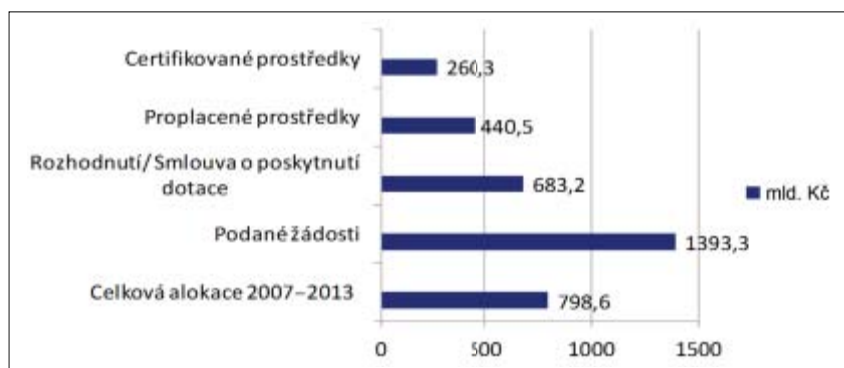
- To znamená nalezení kompromisu: Jaké prostředky z evropského rozpočtu získáme a v čem České republice pomohou
- Uplatnění územní a urbánní dimenze
- Nalezení vhodné role krajů v implementační struktuře
- Naplnění potřeb krajů

2. Zákon o veřejných zakázkách

Novelizace ZVZ

Zachování současných hodnot pro veřejné zakázky malého rozsahu – do-dávky a služby 1 mil. Kč, stavební práce 3 mil. Kč

U opakovaných VZ nebude zadavatel povinen uveřejnit předběžné oznámení Zrušení výběrového řízení z důvodu jedné nabídky

Aktuální stav čerpání peněz z fondů EU

Priorita ministra:

Využití všech možností tak, aby peníze z fondů EU byly smysluplně vyčerpány a nedošlo ke zbytečným ztrátám.

Příprava nového období

Dopracování tzv. Dohody o partnerství

- Materiál, který schvaluje Vláda ČR a Evropská komise, a který nastavuje pravidla, priority a cíle pro čerpání peněz z fondů EU.
- Základní dokument pro příští období.
- Nutná shoda napříč všemi zainteresovanými subjekty.
- Termín: září/říjen 2013

Vznikl řídicí tým k problematice evropských fondů za účasti premiéra, ministra financí, ministra pro místní rozvoj a hejtmánů.

Možnost hodnotit pouze jednu nabídku při opakovaném vypsání

Zasílání zadávací dokumentace k ÚOHS v elektronické podobě

Minimální zásahy do současného znění Účinnost od 1. 1. 2014

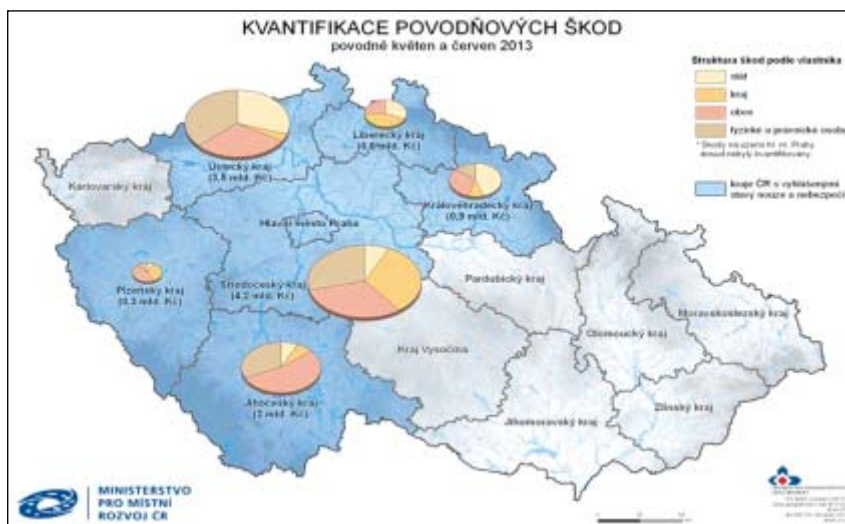
Zásadní reforma veřejných zakázek proběhne po schválení nových zadávacích směrnic EU

3. Povodňové programy MMR ČR

Strategie obnovy území

Program obnovy obecního a krajského majetku

Program bude vyhlášen v srpnu po schválení Strategii obnovy území vládou – předpokládané projednání 31. července 2013

Strategie obnovy území

Dotace krajům až do výše 50 % (85 %) celkových nákladů

Dotace obcím až do výše 90 % celkových nákladů

Věcné zaměření: školská, sociální, sportovní, zdravotnická a kulturní zařízení, vodohospodářské stavby

- Podpora výstavby obecních nájemních bytů – max. 600 tis., respektive 1 mil. za zničený byt
- Finanční pomoc v oblasti bydlení fyzickým osobám – příspěvek 150 tis. na domácnost, které byl zničen byt
- Programy SFRB:
- Zvýhodněný úvěr pro obce na opravu bytů – 50 % nákladů, splatnost 10 let, 1% úrok

Kraj	Náklady v š.s. Kč							CELKEM
	stát	kraj	obce	podnikatelské subjekty	fyzické osoby nepodnikající	právníkové osoby nepodnikající		
Liberecký kraj	174 925	244 430	145 417	1 460	1 845	332	568 409	
Jihočeský kraj	165 251	142 628	1 088 704	531 579	76 727	7 758	2 012 647	
Píseňský kraj	23 018	91 708	124 496	26 462	9 355	5 331	279 370	
Ústecký kraj	1 027 314	111 267	1 155 786	512 781	707 490	8 470	3 523 108	
Středočeský kraj	355 429	1 226 528	1 415 814	389 157	731 467	57 125	4 175 520	
Královéhradecký kraj	381 194	106 717	248 295	22 339	112 270	930	871 745	
CELKEM	2 127 131	1 923 278	4 178 512	1 482 778	1 639 154	79 946	11 430 799	

Podpora bydlení

Běžící programy, vyhlášené 17. června 2013:

Náhradní ubytování

Pořízení a vybudování ubytovací jednotky sloužící k dočasnému náhradnímu bydlení

Odstranění stavby

Úhrada nákladů spojených s odstraněním nenávratně poškozených staveb pro bydlení

Příspěvek 30 tis. Kč na opravu bytu

Příspěvek slouží k úhradě částí nákladů na opravu bytu

MMR refunduje obcím náklady spojené s výše uvedenými výdaji. Občané žádají o peníze obec.

V rámci Strategie obnovy území budou vyhlášeny programy:

- Zvýhodněný úvěr pro fyzické osoby na opravu bytu – max. 150 000, splatnost 10 let, 2% úrok
- Zvýhodněný úvěr pro fyzické osoby na výstavbu bytu – max. 850 000, splatnost 20 let, 2% úrok

Povodňové programy MMR ČR

Priorita ministra:

- Maximální rychlá a dostupná pomoc při řešení povodňových škod
- 85% dotace

[Tisková zpráva MMR z 25. 7. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Ministr-Frantisek-Lukl-predstavil-aktualni-priorit>>]

Věda v praxi

– spolupráce ve znamení lva

Ministerstvo pro místní rozvoj a České vysoké učení technické podepsaly 13. června 2013 Memorandum o vzájemném porozumění a spolupráci. Byl představen první výsledek spolupráce, kterým je specifický program na výpočet ceny pro rekonstrukci bytových jader.

„Spolupráci s ČVUT považujeme za vysoce přínosnou. Je zárukou odborného a kvalitního přístupu, který v praxi pomůže každému, kdo potřebuje zlepšit své bydlení a mít zároveň jistotu, přehled a kontrolu své investice“, hodnotí premiérový výsledek spolupráce vědy a praxe náměstek ministra pro územní a bytovou politiku Ing. Miroslav Kalous.

„ČVUT vyvíjí řadu let účinné nástroje a metodiky pro různá odvětví. Spojení s Ministerstvem pro místní rozvoj a Státním fondem rozvoje bydlení je pro nás důležitou zpětnou vazbou, neboť podporou bydlení stimuluje také stavebnictví a díky tomu získáváme informace o tom, co praxe vyžaduje“, uvedl zástupce řešitelského pracoviště Katedry ekonomiky a řízení ve stavebnictví doc. Ing. Aleš Tomek, CSc.

Program rozvíjel řešitelský tým Katedry ekonomiky a řízení ve stavebnictví Stavební fakulty ČVUT ve složení Ing. Dana Čápková, Ph.D., doc. Ing. Petr Dlask, Ph.D., doc. Ing. Václava Berana, DrSc. a Ing. Petr Kalčev, Ph.D. „Jeho cílem je pomoci rychle a spolehlivě získat přehled o cenách za rekonstrukce bytových jader, které mohou být v rámci poptávek subjektivně (a někdy záměrně) deformovány dodavatelskými firmami. Program tak pomáhá objektivnímu srovnávání konkurenčních nabídek a upozorňuje na výraznější odlišnosti v cenách stavebních prací a materiálů, které by mohly investorevi při realizaci působit nadbytečné finanční náklady“, uvedla spoluautorka programu Dana Čápková.

Program je specifický svými funkcemi, které umožňují velmi intuitivně a snadno sestavit rozpočet i bez nutnosti znalosti tvorby rozpočtů: „Program nabízí několik různých půdorysů bytových jader a tři úrovně standar-

du zařizovacích předmětů. Pro výpočet jsou použity směrné ceny pro rok 2012 a budou aktualizovány v dalších verzích“, dodává Petr Dlask. „Práce s nástrojem probíhá ve dvou režimech (kompletní rozpočet a slepý rozpočet) a ve dvou krocích (popis stávajícího stavu a definice navrhovaného stavu). Pro zařizovací předměty je možné použít vlastní nebo databázové ceny“, upřesnil Petr Kalčev, který vysvětlil fungování programu.

S ohledem na vlastnosti programu (jednoduchost, spolehlivost, užitečnost) bude tento nástroj doporučovat také Státní fond rozvoje bydlení všem svým žadatelům, například o poskytnutí úvěrů programu Panel 2013+, kdy povinnou přílohou žádosti je vždy také rozpočet rekonstrukce.

Pokračování ve spolupráci přinese již letošní podzim, kdy bude představen další nástroj z oblasti investic do bydlení. „Spolupráce přináší větší využívání výzkumné kapacity vysokých škol a jejich nové zaměřování na praktické otázky širšího významu, řešené státní správou. Významné je rovněž posílení vztahu výzkumu aplikovaného pro veřejné použití“, upozornil zástupce Laboratoře technickoekonomického rozhodování Václav Beran.

„Na aktivní spolupráci zastřešenou Memorandem je třeba pohlížet jako na nový prostor poskytující podporu širší veřejnosti i odborníkům. Vzniknou další nástroje, které pomohou jak jednotlivým vlastníkům, tak například

starostům zjistit či kontrolovat náklady na investice spojené s kvalitou bydlení, například rekonstrukce zastřešení, vytápění, kanalizace a další“, dodal Petr Dlask za ČVUT.

[Tisková zpráva MMR z 13. 6. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/Veda-v-praxi-spoluprace-ve-znameni-lva>>]

MMR ČR a jeho role v politice sociálního bydlení

Základním nástrojem bytové politiky realizované Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR) v rámci kompetencí daných zákonem je investiční podpora. Bytová politika na místní úrovni spadá do samostatné působnosti obcí. Naplnění obecně formulované povinnosti pečovat o potřeby bydlení občanů je ponecháno na rozhodnutí orgánů obce. Sociální rozměr a individuální podpora jednotlivých osob spadá do kompetence Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

MMR reaguje na poptávku obcí v rozsahu rozpočtových možností. Ze strany MMR a Státního fondu rozvoje bydlení (SFRB) bylo v uplynulých letech vynaloženo maximální úsilí ke stimulaci aktivit obcí v oblasti posílení nabídky nájemních bytů se sociálním určením.

V současné době MMR společně s MPSV připravuje komplexní řešení tzv. politiky sociálního bydlení. V druhé polovině letošního roku bude vládě předložen materiál obsahující analytickou a návrhovou část. Formální podoba těchto nástrojů bude zpracována ná-

sledně. Kvůli větší flexibilitě se bude jednat o soubor nástrojů, jako jsou nařízení vlády, metodika, novely právních předpisů apod.

Analytická část „komplexního řešení sociálního bydlení“ obsahuje mimo jiné identifikaci „bílých míst“ stávajících nástrojů sociální a bytové politiky ve vztahu k osobám nejen bez bydlení, ale i k těm, které jsou ohroženy jeho ztrátou či užívají nevhodné bydlení. „Bílá místa“ jsou situace, kde se tyto osoby v současné době ocitají mimo dosah účinné pomoci. Návrhová část „komplexního řešení sociálního bydlení“ bude obsahovat soubor nástrojů a opatření zaměřených na pokrytí „bílých míst“ identifikovaných v analýze.

Vznik materiálu je doprovázen širokou diskusí s odbornou veřejností.

Dne 10. května 2013 proběhla v Domě odborových svazů otevřená panelová diskuse k „Analytické části komplexního řešení sociálního bydlení“. Mimo jiné se diskuse účastnili zástupce Veřejného ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček, předseda Sdružení na ochranu nájemníků Ing. Milan Taraba, předseda Rady seniorů ČR RSDr. Zdeněk Pernes, předseda Svazu měst a obcí Ing. Dan Jiránek, ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR Ing. Mgr. Martin Lux, Ph.D. a ředitel Agentury pro sociální začleňování Bc. Martin Šimáček. Další diskusní panel proběhne v průběhu prázdnin.

[Tisková zpráva MMR z 10. 6. 2013. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2013/MMR-CR-a-jeho-role-v-politice-socialniho-bydleni>>]